

نظریه بازار گانی خارجی ایران

در سال ۱۳۳۰

در جهان کنونی با تمام آشفتگیهای آن هر دولت بیدار که در واقع سرپرست و راهنمای ملت در تمام شئون اجتماعی میباشد، ناگزیر است بجزریان حقیقی امور دقت کرده برنامه عمومی خود را با توجه بچندی و چونی (کم و کیف) آن طرح نماید. وظایف دولت در زمانهای پیشین بعلمت کمی نیازمندیها محدود بامور مالیات، امنیت و جنگ بوده است، لیکن امروز برای دخالت دولت نمیتوان محدودیت قائل شد و وظیفه سنگین دولت بویژه از لحاظ ارشاد ملت ایجاب میکند که در تمام شئون اجتماعی از جمله اقتصادیات مداخله نموده و مردم را در طریقی هدایت کند که متضمن مصالح عالی کشور باشد.

مدتها است که هر نظریه ای (۱) که بر اساس علمی (۲) استوار نباشد ارزش عملی نداشته و تنها مطالبی را میتوان علمی دانست که طبق اصول و قواعد معمول جهان دانش و فرهنگ، در غائب بیکرها ریخته شده مشخص و روشن بیان گردد.

آنچه مسلم است تنها موضوعی که هرچو مرجع جهان باشتگی آن و آرامش جهان با تنظیم آن بستگی دارد مسئله ارتباطات اقتصادی ملل میباشد.

داد و ستد های بین المللی که در گذشته محدود بمبادله جنس بجنس بین دو یا چند کشور محدود بوده است، در نتیجه دگرگون شدن اوضاع عمومی جهان بویژه وسایل ارتباطیه و پیدایش و توسعه بنگاههای صرافی و اعتباری و جهات دیگر اهمیت شگرف یافته و امروز کشوری نیست که قادر باشد خود را از حلقه ارتباط و همبستگی مدنیت فعلی جدا ساخته و از نظر تمدن گیتی و سیر آن جلوگیری کند. بهمین ملاحظه شاخصها و آمارهای گوناگون در هر کشوری نگهداری میشود تا باین وسیله از اوضاع و احوال امور آگاهی حاصل گردد.

از جمله آمارها یکی آمار بازرگانی خارجی کشور میباشد که وضع رسیدهها و فرستادههای کشور را طی یکسال نشان میدهد. بوسیله آمار بازرگانی خارجی میتوان دریافت که در ظرف یکسال چه مقدار کالا از کشور فرستاده شده و چه مقدار بآن رسیده است. مقدار و ارزش رسیدهها و فرستادهها چه بوده و کدام کشورها خریدار و فروشنده کالا بوده و هر یک کدام کالا را گرفته و کدام یک را داده اند. نتیجه عملیات یکساله رو بهم از چه قرار بوده، با سالهای پیشین چه تفاوتی کرده و بالاخره افزایش یا کاهش یافته است؟

(۱) با استثنای نظریات راجع بامور مابعدالطبیعه (۲) علوم تحقیقی.

بررسی و مطالعه این آمار نتایج نیکومی را بدست داده و مسائل بزرگی را روشن مینماید. مثلا هنگامیکه میزان فرستاده‌ها بررسی‌ده‌ها فزونی داشته باشد معرف سودنهایی کشور نیست، بلکه نماینده سود کشور تنها از راه بازرگانی خارجی است و برای معلوم ساختن نتیجه حقیقی کلیه ارتباطات اقتصادی کشور طی آنسال، باید بآمار « موازنه محاسبات » مراجعه نمود.

مناسفانه تاکنون اینگونه اطلاعات (آمار موازنه محاسبات) انتشار نیافته و نیل باین مقصود را باید هنگامی انتظار داشت که سازمانی متمرکز برای کلیه امور آماری کشور داده شود. در این مقاله منظور ما آنست که بیازرگانی خارجی کشور در سال ۱۳۲۰ بطور اجمال نظری بیفکنیم و ببینیم وضع آن بویژه با حوادث سیاسی که در آنسال رخ داده چه بوده است؟ و چنانکه گفته شد وقوف بر این امر بدون توسل به پیکره‌هاییکه نماینده داد و ستد کشور از اینراه باشد امکان ندارد. بنابراین آمار بازرگانی خارجی کشور را در سال ۱۳۲۰ که توسط اداره کل گمرک انتشار یافته مورد بررسی قرار داده و جدولهایی که ما را تا اندازه‌ای بمقصود برساند ترتیب داده از نظر خوانندگان میگذرانیم:

جدول ۱

ارزش کالاهای رسیده و فرستاده کشور ایران در ده سال اخیر

۱۳۱۱ تا ۱۳۲۱

(بمیلیون ریال)

سال	رسیده ها باستثنای کالاهاییکه بابخشودگی از پرداخت حقوق مرخص شده است	فرستاده ها جز مواد نفتی و محصول شیلات دریای مازندران	جمع کل
۱۳۱۱	۶۱۱	۵۲۲	۱۱۳۳
۱۳۱۲	۶۰۵	۴۶۶	۱۰۷۱
۱۳۱۳	۶۴۸	۵۱۳	۱۱۶۱
۱۳۱۴	۸۰۳	۶۴۶	۱۴۴۹
۱۳۱۵	۸۶۵	۶۷۷	۱۵۴۲
۱۳۱۶	۹۷۰	۶۷۱	۱۶۴۱
۱۳۱۷	۶۹۵	۶۵۰	۱۳۴۵
۱۳۱۸	۶۱۲	۸۰۴	۱۴۱۶
۱۳۱۹	۸۶۵	۹۲۵	۱۷۹۰
۱۳۲۰	۶۱۴	۸۱۲	۱۴۲۶

از ملاحظه جدول مقابل معلوم میشود که ارزش کل بازرگانی خارجی ایران در سال ۱۳۲۰ بالغ بر ۱۴۲۶ میلیون ریال بوده (و حال آنکه در سال ۱۳۱۹ معادل ۱۷۹۰ میلیون و در سال ۱۳۱۸ همچند ۱۴۱۶ میلیون بوده است) که بشرح زیر تقسیم میگردد: رسیده ها ۶۱۴ میلیون و فرستاده ها ۸۱۲ میلیون (۱)

جدول ۲

سنجش بازرگانی خارجی ایران در سال ۱۳۲۰ نسبت بسالهای

۱۳۱۸ و ۱۳۱۹

(ارزش بمیلیون ریال)

افزایش (+) یا کاهش (-) نسبت بسالهای:				۱۳۱۸	۱۳۱۹	۱۳۲۰	شرح
چند درصد %	۱۳۱۸	چند درصد %	۱۳۱۹				
۰۰۳۳	+۲	۲۹۱۰۲	-۲۵۱	۶۱۲	۸۶۵	۶۱۴	رسیده ها
۱۰-	+۸	۱۲۱۲۲	-۱۱۳	۸۰۴	۹۲۵	۸۱۲	فرستاده ها
۰۰۷۱	+۱۰	۲۰۱۳۴	-۳۶۴	۱۴۱۶	۱۷۹۰	۱۴۲۶	جمع
۳۱۱۳	+۶	۲۳۱-	+۱۳۸	+۱۹۲	+۶۰	+۱۹۸	تفاوت فرستاده ها نسبت بررسیده ها

جدول بالا نشان میدهد که ارزش کل بازرگانی خارجی ایران در سال ۱۳۲۰ نسبت بسال ۱۳۱۹ معادل ۳۶۴ میلیون (۲۰/۳۴) کمتر داشته و حال آنکه نسبت بسال ۱۳۱۸ بمیزان ده میلیون ریال (۰/۱۷۱) فزونی داشته باین ترتیب که ارزش رسیده ها در سال ۱۳۲۰ معادل ۲۵۱ میلیون (۲۹/۰۲) و رسیده ها ۱۱۳ میلیون (۱۲/۲۲) از سال ۱۳۱۹ کمتر بوده است. در صورتیکه از مقایسه پیکرهای سال ۱۳۲۰ نسبت بسال ۱۳۱۸ معلوم میشود که در سال ۱۳۲۰ میزان رسیده ها ۲ میلیون ریال (۰/۰۳۳) و فرستاده ها ۸ میلیون ریال (۱۰/۱۰) از سال ۱۳۱۸ بیشتر بوده است.

تفاوت فرستاده ها نسبت بررسیده ها در سال ۱۳۲۰ میزان ۱۹۸ میلیون ریال شده باین معنی که بلغ اخیر اضافه صادرات بر واردات بوده است و حال آنکه این تفاوت در سال ۱۳۱۹ معادل ۶۰ میلیون و در سال ۱۳۱۸ برابر ۱۹۲ میلیون ریال بوده و هر گاه تفاوت فرستاده ها و رسیده های سال ۱۳۱۹ را با دو سال پیش بسنجیم چنین نتیجه میگیریم که میزان اختلاف نسبت بسال ۱۳۱۹ مبلغ ۱۳۸ میلیون ریال (۰/۲۳) و نسبت بسال ۱۳۱۸ مبلغ ۶ میلیون (۰/۰۳۳) بیشتر بوده است.

(۱) در این بررسی بازرگانی حقیقی کشور منظور بود بنا بر این مواد نفتی فرستاده شرکت سهامی نفت انگلیس و ایران و محصول شرکت مختلط ماهی ایران و کالا هائیکه طبق امتیازات مخصوص با بخشودگی از حقوق و عوارض گمرک رسیده و فرستاده شده در درجه اول قلمداد نگردیده است.

جدول ۳

وزن کالاهای رسیده و فرستاده کشور ایران در ده سال اخیر

۱۳۱۱ - ۱۳۲۱

(تن = ۱۰۰۰ کیلوگرم)

سال	وزن کالاهای رسیده باستثنای کالاهائیکه بابخشودگی از پرداخت حقوق مرخص شده است	وزن کالاهای فرستاده جز مواد نفتی و محصول شیلات دریای مازندران
۱۳۱۱	۱۹۳۳۸۲	۱۵۰۰۰۰
۱۳۱۲	۱۳۸۱۹۶	۱۴۲۲۹۹
۱۳۱۳	۲۸۳۱۹۵	۱۹۹۹۱۴
۱۳۱۴	۱۳۴۱۱۱	۲۴۷۱۱۷
۱۳۱۵	۴۲۹۳۶۰	۲۵۵۴۸۹
۱۳۱۶	۴۰۷۰۶۸	۲۰۹۹۶۷
۱۳۱۷	۲۴۲۲۱۵	۱۵۲۵۱۲
۱۳۱۸	۱۹۸۹۹۳۰	۱۵۸۷۷۱
۱۳۱۹	۳۱۷۴۰۳	۲۰۸۶۱۵
۱۳۲۰	۲۴۸۶۴۷	۱۲۰۹۷۶

چنانکه جدول بالا معلوم میدارد مقدار کالاهای رسیده در سال ۱۳۲۰ برابر ۲۴۸۶۴۷ تن و فرستاده ۱۲۰۹۷۶ تن بوده است و حال آنکه در سال ۱۳۱۹ رسیدهها ۳۱۷۴۰۳ تن و فرستادهها ۲۰۸۶۱۵ تن بوده و با یک نظر میتوان دریافت که فرستادههای کشور از لحاظ مقدار در طی ده سال اخیر هیچگاه باین اندازه کم نبوده است.

جدول ۴

سنجش بازرگانی خارجی ایران در سال ۱۳۲۰ نسبت به سالهای

۱۳۱۸ و ۱۳۱۹

(مقادیر به تن)

(مقدار به تن)

شرح	۱۳۲۰	۱۳۱۹	۱۳۱۸	افزایش (+) یا کاهش (-) نسبت به سالهای:	
				۱۳۱۸	۱۳۱۹
چند درصد	چند درصد	چند درصد	چند درصد	چند درصد	چند درصد
رسیده ها	۲۴۸۶۴۷	۱۹۸۹۹۳	۶۸۷۵۶	+۴۹۶۵۴	۲۱۲۶۶
فرستاده ها	۱۲۰۹۷۶	۱۵۸۷۷۱	۸۷۶۳۹	-۳۷۷۹۵	۴۲۱۰۱
جمع	۳۶۹۶۲۳	۳۵۷۷۶۴	۱۸۵۶۳۹۵	+۱۱۸۵۹	۲۹۱۷۳
تفاوت فرستاده ها نسبت بر رسیده ها	-۱۲۷۶۷۱	-۱۰۸۷۸۸	-۴۰۲۲۲	+۸۷۴۴۹	۱۷۱۳۶

از جدول بالا چنین نتیجه میگیریم که در سال ۱۳۲۰ کالاهای رسیده ۶۸۷۵۶ تن (۲۱.۶۶٪) و کالاهای فرستاده ۸۷۶۳۹ تن (۴۲.۱۰٪) نسبت به سال ۱۳۱۹ کمتر بوده و حال آنکه نسبت به سال ۱۳۱۸ رسیدهها ۴۹۶۵۴ تن (۲۴.۹۵٪) بیشتر و فرستادهها ۳۷۷۹۵ تن (۲۳.۸۰٪) کمتر بوده است.

هر گاه تفاوت فرستادهها و رسیدهها (از لحاظ مقدار طبق جدول بالا) در نظر بگیریم معلوم میگردد که مقدار فرستادهها در سال ۱۳۲۰ معادل ۱۲۷۶۷۱ تن کمتر بوده و حال آنکه در سال ۱۳۱۹ این تفاوت ۱۰۸۷۸۸ تن و در سال ۱۳۱۸ فقط ۴۰۲۲۲ تن بوده است بنابراین تفاوت سال ۱۳۲۰ نسبت به سال ۱۳۱۹ برابر ۱۸۸۸۳ تن (۱۷.۳۶٪) و نسبت به سال ۱۳۱۸ معادل ۸۷۴۴۹ تن (۲۱.۷۴٪) بیشتر بوده است یعنی بیشتر کسر صادرات ما (از لحاظ مقدار) بوده است.

تا اینجا بررسیهای ما نسبت به کل رسیدهها و فرستادهها بود. اینک رسیدگی خود را تفصیل داده جدولهای دیگر را که نماینده انواع کالاهای عمده رسیده و فرستاده از کشور میباشد از حیث وزن و ارزش و چند درصد هر یک نسبت به مجموع فرستادهها و رسیدهها از لحاظ خوانندگان میگذرانیم و چون جدول نامبرده بخوبی وضع کالاهای گوناگون را میسراند، نیازی بتوضیح نداریم زیرا با یک نظر معلوم می گردد که در قسمت کالاهای وارداتی (جدول ۵) خوراکیها و نوشابهها ۳۳.۴۴٪، فلزات و مصنوعات آنها ۲۳.۷۶٪، مواد نسجی و منسوجات ۶.۵۳٪، وسایط بارکشی ۵.۵۹٪ ارزش کل رسیدهها و در قسمت کالاهای صادراتی (جدول ۶)، مواد نسجی و منسوجات ۴۰.۲۹٪، گیاهها و مواد گیاهی ۲۴.۶۲٪، میوه جات و خشکبار ۱۷.۴۶٪ ارزش کل فرستادهها را تشکیل میداده اند (جدول ۵)

جدول ۵

کالاهای عمده رسیده بکشور در سال ۱۳۲۰

(با تعیین چند درصد هر یک نسبت بمجموع فرستاده ها)

شماره ترتیبی	نوع کالا	وزن		ارزش	
		تــن	چند در صد نسبت بمجموع رسیده‌ها	هزار ریال	چند در صد نسبت بمجموع رسیده‌ها
۱	گیاهها و مواد گیاهی	۲۸۹	۰۰۸۷	۲۲۴۱	۰۰۳۷
۲	خوراکیها و نوشابه‌ها	۱۳۳۹۲۷	۵۳۰۸۶	۲۰۵۲۸۴	۳۳۰۴۴
۳	چربی و روغنهای گیاهی و حیوانی و موم	۹۳	۰۰۰۴	۷۴۰	۰۰۱۲
۴	مواد کانی خام بانضمام روغنها	۲۵۵۹۷	۱۰۰۲۹	۹۰۲۳	۱۰۴۷
۵	دارو و مواد شیمیائی	۴۸۱۸	۱۰۹۴	۳۲۴۵۳	۵۰۲۹
۶	رنگها	۱۱۹۰	۰۰۴۸	۱۵۱۷۰	۲۰۴۷
۷	کبریت	۲۲۷	۰۰۰۹	۱۳۱۷	۰۰۲۱
۸	پوست- چرم و مصنوعات آنها	۱۱۵	۰۰۰۵	۱۷۸۸	۰۰۲۹
۹	کائوچو	۱۰۴۷	۰۰۴۲	۱۷۷۳۱	۲۰۸۹
۱۰	چوب- چوب پنبه و اشیاء ساخته شده از آنها	۳۳۶۴	۱۰۳۵	۷۵۰۹	۱۰۲۲
۱۱	کاغذ و مقوا - کتاب و مصنوعات کاغذی	۳۹۳۴	۱۰۵۸	۱۸۴۹۳	۳۰۰۱
۱۲	مواد نسجی و منسوجات	۱۴۵۹	۰۰۵۹	۴۰۰۵۲	۶۱۵۳
۱۳	کفش- کلاه - البسه و اشیاء دوخته و مهیلا	۹۷	۰۰۰۴	۴۵۴۳	۰۰۷۴
۱۴	اشیاء ساخته شده از خاک - گل - سفال و چینی آلات	۷۷۲	۰۰۳۱	۳۵۴۶	۰۰۵۸
۱۵	شیشه آلات	۱۷۴۶	۰۰۷۰	۷۴۰۶	۱۰۲۱
۱۶	فلزات و مصنوعات آنها	۶۳۰۴۸	۲۵۰۳۶	۱۴۵۸۷۷	۲۳۰۷۶
۱۷	ماشین آلات و لوازم برقی	۲۸۳۶	۱۰۱۴	۴۴۱۴۷	۷۰۱۹
۱۸	وسایط بارکشی	۳۲۶۶	۱۰۳۱	۳۴۲۹۱	۵۱۵۹
۱۹	کالاهای دیگر	۸۲۳	۰۰۳۳	۲۲۲۴۳	۳۰۶۲
جمع		۲۴۸۶۴۷		۶۱۳۸۵۴	

جدول ۶

کالاهای عمده فرستاده از کشور در سال ۱۳۲۰

(با تعیین چند در صد هر يك نسبت بمجموع فرستاده ها)

شماره ترتیبی	نوع کالا	وزن		ارزش	
		تـن	چند در صد نسبت بمجموع فرستاده‌ها	هزار ریال	چند در صد نسبت بمجموع فرستاده‌ها
۱	جانوران زنده و مواد حیوانی	۴۵۳۰	۳۱۷۴	۲۶۱۷۳	۳۰۲۲
۲	گیاهها و مواد گیاهی	۲۱۸۶۷	۱۸۱۰۸	۱۹۹۸۹۴	۲۴۱۶۲
۳	میوه‌جات و خشکبار	۳۲۶۶۳	۲۷۱—	۱۴۱۷۴۷	۱۷۱۴۶
۴	خوراکیها و نوشابه‌ها	۳۴۱۲۱	۲۸۱۲۰	۴۶۵۷۳	۵۱۷۴
۵	چربی و روغنهای گیاهی و حیوانی و موم	۱۳۲۳	۱۱۰۹	۱۰۱۱۴	۱۱۲۵
۶	مواد کانی خام	۲۳۰۶	۱۱۹۱	۴۷۰	۰۰۰۶
۷	دارو و مواد شیمیائی	۳۹	۰۰۰۳	۸۷۳	۰۰۱۱
۸	پوست- چرم و مصنوعات آنها	۲۵۷۱	۲۱۱۳	۴۰۰۹۹	۴۶۹۴
۹	چوب- چوب‌پنبه و اشیاء ساخته شده از آنها	۲۴۰۹	۱۶۹۹	۴۶۰۳	۰۰۵۷
۱۰	مواد نسجی و منسوجات	۲۵۱۲۱	۱۲۱۵۰	۳۲۷۱۴۹	۴۰۰۲۹
۱۱	کفش- کلاه- البسه و اشیاء دوخته و مپیا	۱۰۸	۰۰۰۹	۲۱۵۷	۰۰۲۶
۱۲	فلزات و مصنوعات آنها	۱۷۲	۰۰۱۴	۱۰۴۷	۰۰۱۳
	کالاهای دیگر	۳۷۴۶	۳۱۱۰	۱۱۰۲۲	۱۱۲۵
	جمع	۱۲۰۹۷۶		۸۱۱۹۱۱	

اینک نظری بکشورهاییکه در سال ۱۳۲۰ با ایران داد و ستد کرده اند میاندازیم و می‌بینیم که

نظر کثرت مبادلات با ما هر يك چه رتبه‌ای را دارند (جدول ۷)

بازرگانی خارجی ایران با

بر حسب درجه

کشورهاییکه بازرگانی خارجی آنها (مجموع رسیده هاو

شماره ردیف	کشورها	کالا های عمده که کشور ایران خریداری کرده است
۱	آمریکا (کشور های متحده)	اشیاء ساخته شده از آهن ، چدن و فولاد - لاستیک اتومبیل ، شاسی و وسائط نقلیه و ماشین آلات - مواد محترقه - دارو و مواد شیمیائی .
۲	آلمان	ماشین آلات و لوازم برق - دارو و مواد شیمیائی کاغذ و مقوا - اشیاء آهنی و فلزات دیگر - رنگ پارچه - اشیاء شکستی - اتومبیل و وسائط نقلیه - ادوات علمی .
۳	هند انگلیس	غلات - چای - ادویه - قند و شکر - سیمان - پارچه های کتان و پنبه - برنج - دارو و مواد شیمیائی .
۴	اتحاد جماهیر شوروی	قند و شکر - غلات - پارچه پنبه ای - اشیاء ساخته شده از چوب - آهن و ماشین آلات - دارو و مواد شیمیائی - شیشه و بطری - اتومبیل و شاسی - قند و شکر - چای .
۵	هند هلند (جاوه)	بریتانیای کبیر و ایرلند
۶	بریتانیای کبیر و ایرلند	پارچه های پنبه ای و پشمی - مس - اشیاء آهنی - سیمان - لاستیک - نوشابه - البسه - مواد تدخینی - عطریات و صابون .
۷	عراق	پارچه ابریشم طبیعی و مصنوعی - کفش - کلاه و البسه - دارو و مواد شیمیائی - آهن آلات - میخ و پیچ - پارچه پشمی .
۸	هندوچین فرانسه	قهوه و ادویه جات .
۹	سوئیس	ساعت - آلات و ادوات علمی و سنجش - دارو و مواد شیمیائی .
۱۰	مالزی انگلیس	اشیاء فلزی و قهوه .

کشورهای بیگانه در سال ۱۳۲۰

اهمیت آنها

فرستاده ها (از یکمیلیون ریال کمتر بوده است بشمار نیامده اند

اضافه (+) یا کسر (-) فرستاده ها نسبت برسیده ها	فرستاده ها		رسیده ها		کالا های عمده که کشور ایران فروخته است
	درصد نسبت فرستاده ها	بمیلیون ریال	درصد نسبت رسیده ها	بمیلیون ریال	
+ ۶۵۰	۲۰۱۵۷	۱۶۷۱	۲۶۱۱۴	۱۶۰۱۵۰	فرش - کنیرا - دانه و گیاههای داروئی - روده خشکبار - پوست - میشن - پشم . پشم ومو و کرک - پنبه - فرش - خشکبار روده - دانه های روغن دار - پوست - پنبه - کنیرا
+ ۲۶۰۹	۲۱۱۳۲	۱۷۳۱۱۶	۲۳۱۹۶	۱۴۷۱۱۵	خشکبار دانه و گیاههای صنعتی و داروئی دانه های روغن دار - پشم ومو و کرک - فرش - ادویه - پنبه و ابریشم - پشم ومو و کرک - خشکبار - برنج - روغنهای حیوانی و نباتی - دانه های روغن دار - پوست - پنبه - کنیرا - احشام و اغنام .
+ ۳۹۰۸۳	۱۶۱۴۰	۱۳۳۰۲۰	۱۵۱۲۱	۶۳۱۳۷	ترباک . کنیرا - فرش - پوست - دانه های روغن دار
+ ۷۰۰۷	۱۵۱۴۳	۱۲۵۱۳۱	۱۱۱۱۱	۶۸۱۲۴	البسه و اشیاء دوخته - خشکبار - کنیرا و صمغ - بنشن و سبزیجات خشک - رنگ و مواد دباغی - پارچه های ابریشمی - نوشابه - دانه های روغن دار .
- ۷۳۰۸۹	۰۱۳۹	۳۱۱۶	۱۲۱۳۸	۷۶۱۰۵	ترباک - پشم ومو و کرک - خشکبار - پنبه - میشن و تیماج - فرش .
+ ۵۰۹۰	۴۱۶۱	۳۷۱۴۱	۵۱۱۳	۳۱۱۵۱	ترباک .
+ ۶۱۰۱۰	۷۱۶۷	۶۲۱۲۸	۰۱۰۹	۱۱۱۸	فرش .
+ ۲۷۰۱۰۱	۳۱۳۳	۲۷۰۰۳	۰۱۰۰	۰۱۰۲	ترباک .
+ ۱۷۰۸۴	۲۱۴۰	۱۹۱۲۸	۰۱۲۷	۱۱۶۴	پشم ومو و کرک - خشکبار - پنبه - میشن و تیماج - فرش .
+ ۱۷۰۶۸	۲۱۲۱	۱۷۱۹۱	۰۱۰۴	۰۱۲۳	ترباک .

بقیه ج
آمار بازرگانی خارجی ایران

شماره ترتیبی	کشورها	کالاهای عمده که کشور ایران خریداری کرده است
۱۱	ژاپن	پارچه پنبه ای و پشمی و موئی - نخ پشمی و موئی و کلاف - کبریت - سیمان - شیشه و چینی آلات - چای قند و شکر دارو و مواد گیاهی .
۱۲	مصر	نوشابه - دارو - پارچه ابریشمی .
۱۳	سوریه	رنک و مواد رنگی .
۱۴	ترکیه	روغن های نباتی و حیوانی . دارو و مواد شیمیائی مواد رنگی .
۱۵	فلسطین	ماشین آلات و لوازم برق - اتومبیل و وسائط نقلیه - آهن آلات - ادوات علمی - رنک - دارو .
۱۶	چکوسلواکی	اشیاء شکستی - اشیاء کائوچوئی - البسه . ماشین آلات و لوازم برقی - وسائط نقلیه - اشیاء آهنی - اشیاء شکستی - آلات و ادوات علمی .
۱۷	دانمارک	ادویه جات - اشیاء ساخته شده از چوب .
۱۸	سوئد	پارچه پنبه ای - اشیاء چوبی - روغن های گیاهی و حیوانی و موم - ادویه جات - زینت آلات .
۱۹	عمان	دارو و مواد شیمیائی - پارچه ابریشم طبیعی و مصنوعی - اشیاء چوبی - رنک - البسه - اشیاء آهنی ادوات علمی .
۲۰	کویت	کلاه و البسه - دارو - اشیاء ساخته شده از آهن چدن و فولاد دارو و مواد شیمیائی .
۲۱	افغانستان	چای - چربی و روغن های گیاهی و حیوانی و موم اشیاء آهنی - دارو و مواد شیمیائی - چوب و چوب پنبه .
۲۲	فرانسه	قند و شکر - چوب و چوب پنبه و اشیاء متفرقه .
۲۳	ایتالیا	
۲۴	سیلان	
۲۵	مجارستان	
۲۶	آفریقای جنوبی (دول متحده)	
۲۷	کشورهای دیگر	

دول ۷
 باکشور های یگانه در سال ۱۳۲۰

اضافه (+) یا کسر (-) فرستاده ها نسبت بر رسیده ها	فرستاده ها		رسیده ها		کالاهای عمده که کشور ایران فروخته است
	درصد نسبت کلی فرستاده ها	بمیلیون ریال	درصد نسبت کلی رسیده ها	بمیلیون ریال	
-۱۱۷۲	۰۰۰۷	۰۰۶۰	۲۰۰۱	۱۲۱۳۲	دانه های روغن دار - کنیرا - فرش
-۵۱۳۳	۰۰۴۴	۳۱۶۰	۱۶۴۴	۸۱۸۳	فرش - اشیاء چوبی - مواد تدخینی - خشکبار فرش - دانه های روغن دار - خشکبار
+۱۳۳۴	۱۶۵۲	۱۲۱۳۸	۰۰۰۱	۰۰۰۴	نخ و پارچه ابریشمی - اشیاء چوبی - البسه
+۵۱۳۸	۰۰۶۹	۵۱۶۱	۰۰۰۴	۰۰۱۳	فرش - پشم - مو و کرک - مواد دباغی خشکبار - پارچه ابریشمی - فرش - دارو
+۵۱۰۹	۰۰۶۶	۵۱۳۳	۰۰۰۳	۰۰۱۴	سیمان و غلات پوستهای خام - میشن و تیماج - فرش
-۳۱۳۱	۰۰۱۶	۱۶۲۸	۰۰۵۷	۳۱۴۹	مواد تدخینی - پشم و مو و کرک - فرش بادام و مغز هسته - روغن های گیاهی و حیوانی
+۴۱۳۵	۰۰۵۴	۴۱۳۸	۰۰۰۱	۰۰۰۳	فرش - زینت آلات خرما - گیاههای داروئی و صنعتی - اغنام
-۱۶۳۹	۰۰۱۷	۰۰۴۲	۰۰۴۴	۲۱۷۱	خشکبار و پشم پارچه پشمی - خرما - مواد تدخینی - فرش
+۳۱۵۵	۰۰۴۶	۳۱۷۲	۰۰۰۲	۰۰۱۷	گیاههای داروئی بیله - نخ - پارچه ابریشمی - مواد حیوانی پارچه پشمی - مواد تدخینی - البسه مواد رنگی
+۳۱۵۴	۰۰۳۲	۲۱۶۱	۰۰۰۱	۰۰۰۷	فرش - زینت آلات گرانبها
+۱۶۶۳	۰۰۲۱	۱۶۶۶	۰۰۰۱	۰۰۰۳	بینه خام - فرش
-۱۶۹۸	۰۰۰۰	۰۰۰۲	۰۰۱۹	۱۶۲۰	ماهی و خاویار میشن و تیماج و چرم - پوست خام - فرش
+۰۰۷۵	۰۰۱۲	۰۰۹۷	۰۰۰۴	۰۰۲۲	
-۰۰۹۴	۰۰۰۱	۰۰۰۸	۰۰۱۷	۱۶۰۲	
+۰۰۵۹	۰۰۱۰	۰۰۸۳	۰۰۰۴	۰۰۲۴	
+۰۰۴۶	۰۰۰۹	۰۰۷۵	۰۰۰۵	۰۰۲۹	بادام - دانه و گیاههای صنعتی و داروئی
-۳۱۶۶	۰۰۱۰	۰۰۸۲	۰۰۴۹	۲۶۹۸	متفرقه
+ ۸۱	-	۸۱۲۱	-	۶۱۴۱	جمع

از ملاحظه جدول بالا معلوم میشود که در بازرگانی خارجی ایران طی سال ۱۳۲۰ کشورهای
متحدہ امریکای شمالی حائز رتبه نخست بوده است بعد از امریکای ترتیب کشورهای : آلمان - هندانگیس -
اتحاد جماہیر شوروی - ہند ہلند - بریتانیای کبیر - عراق - ہندوچین - سویس - مالزی انگلیس - ژاپن -
مصر - سوریه - ترکیہ وغیرہ بوده اند .

در این سال از کشورهای متحدہ امریکای شمالی ۱۶۰۵۵ میلیون ریال (۲۶٫۱۴٪ کل رسیدہ ہا)
کالا بایران رسیدہ و در برابر معادل ۱۶۷ میلیون ریال (۲۰٫۵۷٪ کل فرستادہ ہا) از ایران صادر
گشتہ است .

چنانکہ ستون اخیر جدول ۷ یعنی ستونیکہ اضافہ و کسر فرستادہ ہا را نسبت برسیدہ
ہا با علامت + و - نشان میدہد ، از میان ۲۶ کشور کہ مجموع بازرگانی خارجی آنها با ایران از یک
میلیون ریال تجاوز می کردہ است فقط ہفت کشور : ہند ہلند - ژاپن - مصر - چکوسلواکی - سوئد -
فرانسہ و سیلان اضافہ واردات داشتہ اند .

ارزش فرستادہ های ایران بسایر کشورها عموماً از مقدار رسیدہ ہا بیشتر بودہ است در این
مورد اضافہ صادرات کشور ایران بعراق ۶۰۱۰ میلیون ریال (۱) و بہ اتحاد جماہیر شوروی ۵۷۰۰۷
میلیون ریال شایان توجہ میباشد . بعد از دو کشور مزبور ترتیب کشورهای : ہند انگلیس (۳۹۸۳
میلیون) ہند و چین (۲۷۰۰۱) آلمان (۳۶۰۰۱) سویس (۱۷۸۴) مالزی انگلیس (۱۷۶۸) سوریه
(۱۲۳۴) ژاپن (۱۱۷۲) وغیرہ قرار گرفتہ اند .

در پایان خالی از فایدہ نیست اطلاعات کلی در باب انواع عمدہ کالاہائیکہ ہر یک از کشورها با
ایران مبادلہ نمودہ اند با در نظر گرفتن درجہ اهمیت کالاہا نسبت بہ داد و ستد بین دو کشور بدست دہم از
ملاحظہ ستون دوم و سوم جدول بالا این نتیجہ بدست می آید و معلوم می گردد کہ ہر کشور کدام کالا را از
کشور ایران صادر کردہ و در برابر چہ محصول و مصنوعی را بایران دادہ است .

(۲۰۰ - ۳۶۰)

(۱) در مورد کشور عراق مبالغی را کہ زائران ایرانی برای زیارت بقاع متبرکہ صرف میکنند
باید در نظر گرفت این وجوہ جزہ رسیدہ های نامرئی کشور ایران و فرستادہ های نامرئی کشور عراق
محسوب میشود .